

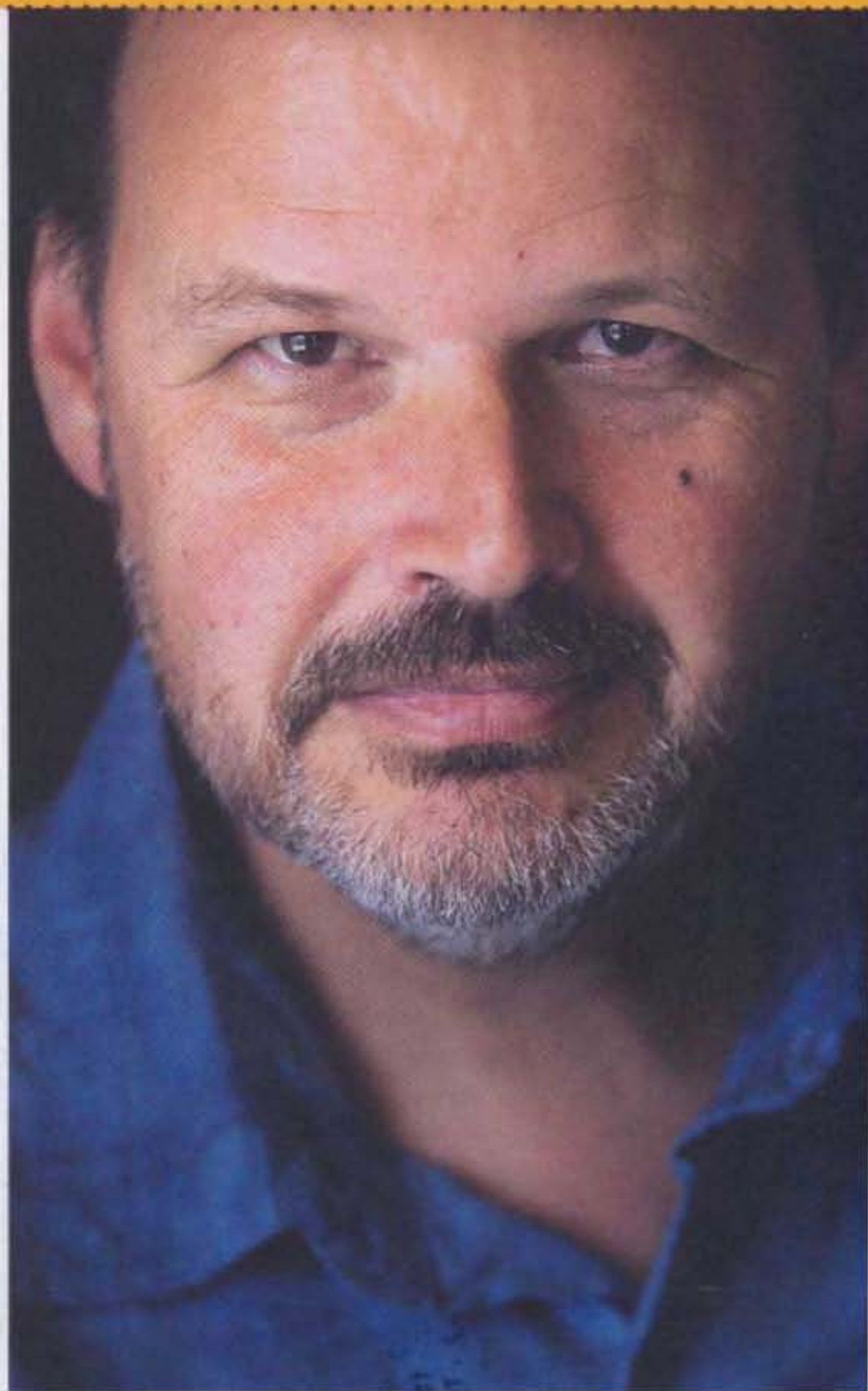
Door
Ernst Arbouw

Tegen Engelse eenheidsworst

Het Engels wordt steeds belangrijker aan de universiteit, want internationalisering is de norm. RUG-hoogleraar psychologie Douwe Draaisma waarschuwt tegen deze ontwikkeling. Door het oprukkende Engelstalig onderwijs gaan universiteiten wereldwijd steeds meer op elkaar lijken, wat juist een verarming is. 'Je kunt reizen wat je wilt, maar als alle universiteiten in het Engels doceren dan gaat het overal op elkaar lijken.' Professor dr. Douwe Draaisma vat één van zijn belangrijkste bezwaren tegen de huidige internationalisering aan de universiteit kernachtig samen. Draaisma, hoogleraar psychologie, columnist en schrijver van de bestseller 'Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt', plaatst de nodige kanttekeningen bij de internationale ontwikkelingen aan universiteiten. De internationalisering, betoogde hij, is eigenlijk niet meer dan verengelsing. 'Internationalisering moet gericht zijn op variatie, op het verbreden van je horizon en kennismaking met andere culturen, dingen die je thuis niet hebt', betoogt Draaisma. 'Het beleid dat op dit moment aan de universiteiten wordt gevoerd, ondermijnt dat doel juist. Door de exclusieve rol voor de Engelse taal is de hele internationalisering eigenlijk één grote Anglisering.'

Interview met Douwe Draaisma

Dit is een verkorte weergave van een artikel dat eerder in de UK is verschenen

Douwe Draaisma

Het hele proces van internationalisering begint eigenlijk pas op gang te komen. Aan mijn eigen vakgroep zie ik dat nu een aantal cursussen bij elkaar gezet zijn die in het Engels gegeven moeten worden. Docenten die aan die cursussen verbonden zijn, kunnen vanaf dat moment dus geen Nederlandse literatuur meer voorschrijven. En dan wordt het ook een beetje zinloos om nog Nederlands te schrijven.' De verengelsing van de universiteit leidt volgens Draaisma tot een verschaalde academische cultuur waarin universiteiten meer en meer op elkaar gaan lijken. 'Straks kun je in Kopenhagen of Stockholm studeren in het Engels. Dat betekent ook dat die Denen, en de Finnen en de Zweden, noem maar op, Engelse literatuur gaan voorschrijven, waardoor het onderscheid tussen de universiteit in Kopenhagen en die in Groningen steeds kleiner wordt. De variatie neemt af. Dat

is precies het tegendeel van wat je wilt bereiken. De bedoeling van internationalisering aan de universiteiten is toch dat je eens buiten je eigen wereldje kijkt, maar als dat andere wereldje steeds eenvormiger wordt, dan kun je natuurlijk net zo goed thuisblijven.'

Draaisma vreest dat de verengelsing van de universiteiten niet alleen leidt tot verregaande gelijkvormigheid. Ook de kwaliteit van de colleges gaat achteruit. 'Er is aan de universiteit in Delft on-

.....

'Er hoeft hier maar een Amerikaan te komen of iedereen klept er de hele tijd in het Engels tegen. Zo ontnemen je iemand de mogelijkheid om Nederlands te leren'

Door
Saskia Visser

STELLING

De verengelsing van de universiteit leidt tot een verschrompelde academische cultuur.

MEERTALIGHEID: KLOOF TUSSEN WETENSCHAP EN PUBLIEK

derzoek gedaan naar de kwaliteit van hoorcolleges door Nederlandse docenten die in het Engels doceren. Dat levert een kwaliteitsverlies op van vijftien procent. De helderheid, de begrijpelijkheid, de nuance en de kwaliteit worden meetbaar minder. Maar let op: aan de kant van de studenten is er ook weer een verlies van vijftien procent. Die begrijpen een Engelstalig college ook een stuk minder. Dat betekent dus dat je uiteindelijk een hoorcollege hebt waarvan zo'n dertig procent van de kwaliteit verloren is gegaan.'

Je zou kunnen zeggen dat Draaisma de universiteit opzadelt met een duivels dilemma. Aan de ene kant wijst hij nadrukkelijk op de voordelen van internationalisering, het is immers goed om kennis te nemen van andere zienswijzen en andere methoden, aan de andere kant waarschuwt hij voor vervlakking en uniformiteit die het gevolg van diezelfde internationalisering zijn. 'Ja, en toch, er komen hier ieder jaar flink wat Duitse eerstejaars psychologie. Het ontroert mij bijna hoe die na één jaar Nederlands spreken. Dat is werkelijk fantastisch. En voor studenten die Nederlands leren, gaat ook de Nederlandse cultuur open.'

Die cultuur dreigen Engelstalige bezoekers mis te lopen. 'Er hoeft hier maar een Amerikaan te komen of iedereen klept er de hele tijd in het Engels tegen. Zo ontnem je iemand de mogelijkheid om Nederlands te leren. Amerikanen of Britten krijgen als ze hier komen een soort Engelstalige selectie uit wat wij de moeite waard vinden terwijl die Duitse studenten hier een beetje kosmopoliet worden. Door Nederlands te leren krijgen ze toegang tot de Nederlandse cultuur, de literatuur, de wetenschap. En via de taal komen allerlei sociale bindingsprocessen op gang.'

Het thema meertaligheid in het onderwijs roept veel discussie op over de vraag of het Nederlandse onderwijs meertalig moet worden of niet. Aan de andere kant hebben we ook te maken met van huis uit meertalige kinderen in het Nederlandse onderwijs. Weet u daarover voldoende om mee te kunnen discussiëren?

Taalkundigen hebben een tijdlang de neiging gehad om zich helemaal op hun eigen terrein en met een zekere eenkennigheid alleen te kijken naar de ontwikkeling van hun eigen theorieën zonder al te veel aandacht voor ontwikkelingen elders' stelde prof. Dr. Kees de Bot bij zijn aantreden als hoogleraar toegepaste taalwetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen. Wanneer meertaligheid ter sprake komt, kunnen we meer dan eens vaststellen dat die eenkennigheid zo zijn sporen heeft nagelaten. Er bestaan in de samenleving nogal wat misverstanden over hoe kinderen meer dan een taal kunnen leren, wat voor gevolgen dat heeft en hoe je er mee om moet gaan. En dat terwijl de wetenschap hierover al veel weet.

Hoe wordt er omgegaan met en gecommuniceerd over kinderen die naast het Nederlands van huis uit een andere taal (of meer dan één) spreken? Ook over deze kant van meertaligheid kunt u op Kennisdebat meer te weten komen. Juist om deze kloof tussen wetenschap en publiek te dichten, want er zijn meer meertaligen om u heen dan u misschien beseft. Uw ouders spreken Nederlands met u, maar Drents met elkaar. Uw vriendin heeft een Duitse moeder. Dat aardige meisje bij het Chinese restaurant, geeft de bestellingen in het Chinees door aan de kok, in het winkelcentrum hoort u Antillianen in het Papiamentu grappen maken.

Onderzoek en achtergronden

Op Kennisdebat vindt u informatie over verschillende onderzoeken. Wat weten leerkrachten over een meertalige ontwikkeling bij kinderen en welke adviezen geven zij ouders. Wat weten anderstalige ouders over meertaligheid en hoe communiceren ze hierover met school? Waar is eigenlijk informatie te vinden over dit onderwerp, wat ontbreekt er en wat is daar tegen te doen?

Er is ook achtergrondinformatie over welke misverstanden er bestaan over meertaligheid, u vindt nuttige links en literatuur en leest hoe meer dan 100 taalkundigen een paar jaar geleden uit hun schulp zijn gekropen. Zij ondertekenden namelijk een Taalkundig manifest, waarin duidelijk stelling wordt genomen:

'Het merendeel van de inwoners van ons land wordt thuis opgevoed in een andere taal of taalvariëteit dan het standaard-Nederlands. Dat is een gegeven, niet een probleem.

Op dit moment lijkt er in het maatschappelijke debat over de multiculturele samenleving een tendens te ontstaan in de richting van eentaligheid. Om de leerproblemen van anderstaligen op te lossen wordt heil gezocht in een exclusieve benadrukking van het Nederlands als standaardtaal. Vooral waar het gaat om de schoolsituatie worden er voorstellen gedaan om de meertaligheid van al- >

lochtone leerlingen zoveel mogelijk tegen te gaan. Er wordt zelfs al gesproken over 'Nederlands op schoot'. Dit is een paradoxale paniecreactie op een complex probleem. (...). De essentie van de aanpak van het probleem rond het schoolsucces van allochtone jongeren zou moeten liggen in het accepteren van meertaligheid als uitgangspunt en als doelstelling. Onderzoek wijst uit dat kinderen, en zeker jonge kinderen, in staat zijn om twee of zelfs meer talen tegelijkertijd te verwerven. In Friesland bestaat er geen beweging die er voor pleit om kinderen rond twee jaar op een exclusief Nederlandstalige voorschool te plaatsen. Daar is tweetaligheid een geaccepteerd verschijnsel dat via school bovendien wordt bevorderd.'

Weblogs

Wanneer u meer wil weten over de situatie op Friese scholen en de effecten van drietalig (Nederlands, Fries en Engels) onderwijs daar, lees dan ook de weblog van Douwe Kootstra op Kennisdebat. Of bent u meer geïnteresseerd in waarom Amerikanen hun peuters op Chinese les doen? Niels Heimeriks bericht vanuit Amerika.

adams appel

Heeft u zich wel eens afgevraagd of je je moedertaal ook kunt verliezen wanneer je emigreert en volledig opgaat in de taal en cultuur van je nieuwe land? En als dat dan gebeurt, wat voor gevolgen heeft dat? Petra Pescher doet onderzoek en vertelt hierover in een van de twee uitzendingen van Adams Appel over meertaligheid. Adams Appel is een Gronings tv-programma over wetenschap.

DE REACTIE VAN...

Prof.dr. Kees de Bot, hoogleraar Toegepaste Taalkunde, RUG

Douwe Draaisma stelt dat wanneer Nederlandstalige docenten colleges gaan geven in het Engels de kwaliteit van de colleges achteruitgaat. U ijvert zelf voor het doorvoeren van een Engelstalige Master Toegepaste Taalkunde, terwijl u in uw oratie zegt: "mijn Engels is redelijk, of in ieder geval goed genoeg om in ons Engelstalige MA-programma te mogen doceren." Bent u niet bang voor kwaliteitsverlies?

Het is de vraag of er echt sprake van kwaliteitsverlies is. Er zitten momenteel 16.000 leerlingen in het voortgezet onderwijs op een tweetalige school. Hun cijfers voor Nederlands zijn significant hoger op het eindexamen dan van leerlingen die een regulier programma doen. Tweetaligheid leidt tot een hoger taalbewustzijn en daarmee ook tot een hogere vaardigheid in de moedertaal.

Kees de Bot

Verder ben ik niet bang voor deze veranderingen. Als in een taalgemeenschap een domein wordt opgegeven voor een andere taal, dan is daar blijkbaar een reden voor. Er gaan per jaar honderden talen verloren. Dat kun je voor de taalkundige variatie jammer vinden, maar de sprekers van die talen zal dat worst zijn, zij hebben hun eigen economische en culturele redenen om die andere taal te gaan gebruiken. Talen zijn altijd in beweging, zowel qua vorm als qua functie. Dat is al zo sinds er taal is en dat zal zo blijven. Het idee dat we nu op een dramatisch moment in de historie zitten is onzin.

Waarom vindt u het van belang dat er Engelstalige Masters ingevoerd worden?

Talen zijn grenzen, en we zijn bezig die op alle andere niveaus en gebieden weg te halen. We hebben een medium om onderwijs te geven over grenzen heen en dat heet Engels. Dat is niet het Engels van de VS of Engeland. Dat Engels is van ons of van niemand, het ligt er aan hoe je het bekijkt. Voor Nederlandse studenten is het goed om een andere taal via vakinhoud beter te leren. Voor de universiteit is het goed om buitenlandse studenten te hebben, niet zozeer om de financiën, de meeste betalen we via een Gronings beursstelsel, maar omdat ons onderwijs er beter van wordt.

U doet veel onderzoek naar meertaligheid in het onderwijs. Kunt u één van de resultaten noemen, waarvan u zegt: daaraan kun je goed zien hoe waardevol meertaligheid in het onderwijs is?

Er is uitgebreid gepubliceerd over de cognitieve voordelen van vroege meertaligheid: kinderen hebben betere leerstrategieën, zijn zich meer bewust van hoe je taal gebruikt, en hebben een effectievere stijl van denken. Dat werkt door in talige en niet-talige schoolvakken. Bovendien leidt meertalig onderwijs tot een beter intercultureel bewustzijn. Meertaligheid is het middel tot internationalisering met uitwisselingen tussen scholen en allerlei internationale projecten. Zonder een gemeenschappelijke taal is dat niet mogelijk.